

Ribat

İslam devletlerinin kara ve deniz sınırlarındaki, önemli noktalarda bulunan sınır karakolu niteliğinde müstahkem yapılar. Arapça olan ribat; “bağlamak, sağlamlaştırmak, sağlam yürekli olmak, sabretmek, işe azimle devâm etmek, kuvvet vermek” mânâlarına gelir.

Ribatlar, daha doğušta Müslümanlıktaki cihâd, yâni İslâmiyeti yayma, Müslümanları düşman şerrinden himâye müessesesi oldu. Mevkilerinin ehemmiyetine göre çeşitli büyüklükte yapıldılar. Ribatlar, bir müdâfaa duvarı ile çevrilmiş, odalar, ambarlar, ahırlar, gözetleme ve işâret kuleleri, mescit, hamam ve diğer lüzumlu teşkilatlardan meydana gelen müstahkem binâlardı.

İlk ribat, hazret-i Ömer'in halîfeliği zamânında Ukbe bin Nâfî tarafından kuruldu. Zamanla Semerkant'tan Kurtuba'ya, Yemen'den Kırım'a uzandı. Buralardaki Ribatlarda oturan evliyâ zâtlar, mücâhit gâzilere ilim ve edep öğretip, cihâd rûhunu ayakta tuttular. Ribatlarda günlük hayat; askerî tâlimler, ilim, ibâdet, sohbet, Kur'ân-ı kerîm okumak ve cihâdla geçirdi.

Ribatlar, devletin ve malını cihâd uğruna tahsis ve fedâ eden Müslüman zenginlerin büyük vakıflarıyla beslendi. Zamanla İslâm devletlerinin sınırları genişleyince, ribatların askerî mâhiyetleri de değışti. Vakıfları ve eski teşkilâtlarıyla yolculara mahsus bir hângâh ve kervansaray hâlini aldılar ve ribatlarda oturan murâbitların (gönüllü mücâhit gâzilerin) yerini; gâzi, derviş, sûfî ve velîler aldılar. Buralar, kendi talebeleriyle birlikte yaşayan bir velînin oturduğu yerler, yâni zâviye ve tekke oldu.

Türkiye Selçuklularında da görülen ribatlar, Osmanlı Devletinde yerlerini geçitlerde derbendlere, şehirlerde ve yol güzergahlarında hanlar ve kervansaraylara bıraktı.

Kaynak: Yeni Rehber Ansiklopedisi